

Cultuurbeleid op school

Hoe bepaal je je visie op cultuuronderwijs? Hoe ga je te werk bij het schrijven van een cultuurbeleidsplan voor je school? En hoe zorg je dat het plan vervolgens wordt uitgevoerd? Maar ook, hoe bepaal je het aantal uren dat beschikbaar is voor je werk als cultuurcoördinator?

Op deze en andere vragen proberen we antwoorden te geven.

Draagvlak essentieel voor succesvol cultuuronderwijs

Een van je taken als cultuurcoördinator is te zorgen dat cultuuronderwijs wordt ingebed in het curriculum. Je bent hier niet alléén verantwoordelijk voor, de directie en het hele schoolteam zijn dat ook. Het is dus belangrijk dat je zorgt voor draagvlak voor cultuuronderwijs bij alle betrokkenen. Hoe doe je dat? Hoe zorg je dat de directie je steunt. Hoe zorg je dat het team betrokken is? Heldere communicatie is in ieder geval belangrijk.

Draagvlak

Het draagvlak bij directie en het leerkrachtenteam voor het cultuureducatiebeleid, wordt groter als iedereen zich ervan bewust is dat cultuuronderwijs een gedeelde verantwoordelijkheid is. Dat kun je op verschillende manieren bereiken. Sommige scholen hebben twee cultuurcoördinatoren aangesteld of hebben een werkgroep cultuuronderwijs in het leven geroepen met bijvoorbeeld een leerkracht uit de onder-, midden- en bovenbouw.

Hoe pak jij dit aan? Heb je een goede strategie, een succesvol plan van aanpak, of heb je juist ervaren wat niet goed werkt? Laat het ons vooral weten.

Heldere communicatie

Helder communiceren over het cultuureducatiebeleid is essentieel om het draagvlak voor cultuuronderwijs hoog te houden bij het team en de directie. Betrek hen er ook echt bij. Als je bijvoorbeeld een je plan wilt bijstellen of vernieuwen, organiseer dan eens een studiemiddag over cultuureducatie voor het hele team. Of zorg dat je structureel ruimte voor cultuureducatie krijgt in teamvergaderingen of nieuwsbrieven. Deel je successen, laat kinderen of culturele aanbieders aan het woord in een nieuwsbrief. Of vraag ouders wat hun kinderen thuis hebben verteld over een culturele activiteit.

Geldzaken

Natuurlijk heb je ook geld nodig om je plannen uit te voeren. Er is een aantal landelijke subsidieregelingen voor scholen waarmee ze cultuureducatie in het onderwijs kunnen financieren. Ook zijn er andere manieren om aan geld te komen.

[Subsidies](#) | [Fondsen](#) | [Vervoerssubsidies](#)

Een visie op cultuuronderwijs, hoe bepaal je die?

Als je een visie op cultuuronderwijs hebt ontwikkeld, kun je antwoord geven op de vraag: 'Wat willen we als school over drie tot vijf jaar bereikt hebben op het gebied van cultuuronderwijs'. Met als onderliggende vraag: Waar zou cultuureducatie op onze school aan

moeten bijdragen? Hoe ga je te werk om deze vraag te beantwoorden?

Gedeelde visie

Bij cultuuronderwijs gaat het niet om je eigen visie. Ook de beelden en ideeën van collega's, culturele partners en ouders spelen een rol. Samen met hen probeer je de gestelde doelen voor de leerlingen te bereiken.

Wat speelt een rol bij het formuleren van een visie op cultuuronderwijs?

- een helder toekomstbeeld als basis voor de visie
- de samenwerking met anderen die aan de realisatie van die visie gaan meewerken
- zicht op alles wat er (al) speelt

Waarom is het bepalen van een visie belangrijk?

Een visie

- zorgt voor betrokkenheid en draagvlak.
- stelt je in staat om keuzes te maken.
- maakt het mogelijk om anderen aan te spreken op specifieke competenties en vaardigheden.
- maakt reflectie mogelijk op het gezamenlijke proces.
- maakt ontwikkeling zichtbaar.
- zorgt voor structuur in je ontwikkeling.
- geeft continuïteit, waardoor cultuuronderwijs minder afhankelijk wordt van personen.

Tien stappen bij visievorming

Er zijn veel aspecten waar scholen aan moeten denken bij het formuleren van hun visie op de rol van cultuur in hun onderwijs. Het ministerie van OCW heeft enkele jaren geleden een aantal suggesties gedaan die kunnen dienen als uitgangspunt.

Belangrijk: het gaat hier om suggesties. Scholen of icc'ers kunnen hier naar eigen inzicht mee aan de slag.

Visie op cultuureducatie

Lees meer+

Cultuureducatie in de school

Lees meer+

Samenwerken met andere scholen

Lees meer+

Samenwerken met culturele instellingen

Lees meer+

Samenwerking met onderwijsbegeleidingsinstanties

Lees meer+

Coördinatie

Lees meer+

Doorlopende leerlijn, materialen

Onderzoek op welke manier cultuureducatie een vaste plaats kan krijgen op de school door de volgende vragen te beantwoorden:

- is er een doorlopende leerlijn cultuur van onderbouw, via middenbouw naar bovenbouw?
- zijn er materialen en/of methoden voor beeldende vorming, muziek, dans, drama, audiovisueel, literatuur en erfgoed (op school, in de gemeente, in de regio, op landelijk niveau)?
- zijn er verbindingen met aardrijkskunde, geschiedenis, taal, lichamelijke oefening of

---

Ruimtelijke omstandigheden

Lees meer+

Structurele aanpak en Inanciën

Lees meer+

Evaluatie

Lees meer+

Scenario's voor cultuurbeleid op school

Wat is de ambitie van een school, als het om cultuureducatie gaat? Wat zou de ambitie moeten zijn, welke stappen zou je nog willen zetten? En met wie werk je hiervoor samen? Om dit te onderzoeken kun je gebruik maken van het rapport Hart(d) voor Cultuur, waarin 3 mogelijke scenario's voor cultuureducatie worden beschreven.

Drie partijen betrokken

Er zijn drie partijen die een rol spelen bij cultuureducatie in het onderwijs:

- scholen
- culturele instellingen
- gemeenten

Grofweg komt het er op neer dat de culturele instellingen het culturele deel voor hun rekening nemen (denk aan toneelstukken, concerten, tentoonstellingen) en dat gemeenten een belangrijke rol spelen bij de Inanciering (denk aan subsidies voor vervoer, zalen, bibliotheken).

Drie scenario's voor cultuureducatie | Hart(d) voor cultuur

Wat is de ambitie van een school, als het om cultuureducatie gaat? Wat zou de ambitie behoren te zijn? Om die vragen te kunnen beantwoorden kun je drie scenario's onderscheiden. Met deze scenario's kun je in kaart brengen wat de ambities van de school zijn. Je kunt de scenario's gebruiken om de ambities van alle betrokken partijen op elkaar af te stemmen en te vertalen in eigen rollen en verantwoordelijkheden.

De scenario's:

1. Komen & gaan: scholen doen mee aan het Kunstmenu of bezoeken eens een toneelstuk of concert.
2. Vragen & aanbieden: de school heeft een cultuurcoördinator of andere expertise in huis. Samen met de cultuurcoördinator zet de school een cultureel activiteitenplan op. De kunstzinnige vakken zijn even belangrijk als rekenen en taal.
3. Leren & ervaren: dit scenario sluit aan bij het idee dat school en omgeving in elkaar overgaan. De dansschool of bibliotheek maakt bijvoorbeeld deel uit van de school. Scholen met dit scenario bestaan nog niet. Wel zijn er brede scholen die dichtbij dit scenario komen en cultuur beschouwen als uitgangspunt voor het leren.

Download

[Geactualiseerde versie van rapport Hart\(d\) voor cultuur! \(2014\)](#)

[Oorspronkelijke rapport Hart\(d\) voor cultuur! \(2003\)](#)

Achtergrond

In 2003 ontwikkelde de Taakgroep Cultuureducatie in het Primair Onderwijs de

drie scenario's in het rapport Hart(d0 voor cultuur. Het LKCA heeft dit rapport in 2014 geactualiseerd.

Richtlijn voor urenbesteding

Hoeveel uur heb je als cultuurcoördinator nodig voor je taken? Daar is geen eenduidig antwoord op te geven. We benoemen een aantal aspecten die meewegen en geven twee richtlijnen die als basis kan dienen voor het bepalen van het aantal uren.

Aspecten die meewegen bij het bepalen van het aantal benodigde uren

1. de visie van de school op cultuureducatie
2. de omvang van de school
3. de hoeveelheid en complexiteit van de taken
4. de aanwezigheid van een cultuurcommissie, waarbij taken naar collega's gedelegeerd kunnen worden

Ad 3 | Taken volgens competentieproef cultuurcoördinator

Voordat je de hoeveelheid en de complexiteit van de taken kunt omschrijven, is het goed te kijken naar de taken die uit het competentieproef cultuurcoördinator

- Coördineren
- Plannen ontwikkelen en uitvoeren
- Samenwerken binnen de school
- Samenwerken met externen
- Communiceren
- Culturaanbod beoordelen
- Professionaliseren

Download

[Competentieproef Cultuurcoördinator](#)

[Praktische taakverdeling cultuurcoördinator](#)

Richtlijnen uren

Het vertaalt je het aantal en de complexiteit van de taken in het aantal uur dat je als cultuurcoördinator nodig hebt? Dat hangt van verschillende dingen af. Daarom twee richtlijnen:

- Richtlijn voor icc'ers met een minimum aan taken
- Richtlijn voor icc'ers met veel en complexe taken

Cultuurcoördinator met een minimum aan taken

Aantal leerlingen taken	<100	100-199	200-299	300-399	400-499	500-599	>600
Coördineren							
Plannen ontwikkelen	x	x	x	x	x	x	x
Samenwerken team	x	x	x	x	x	x	x
Samenwerken extern							
Communiceren	x	x	x	x	x	x	x
Aanbod beoordelen							
Professionaliseren							
Uren op jaarbasis	40	40	45	45	50	55	60

Cultuurcoördinator met veel en complexe taken

Aantal leerlingen taken	<100	100-199	200-299	300-399	400-499	500-599	>600
-------------------------	------	---------	---------	---------	---------	---------	------

Coördineren	x	x	x	x	x	x	x
Plannen ontwikkelen	x	x	x	x	x	x	x
Samenwerken team	x	x	x	x	x	x	x
Samenwerken extern	x	x	x	x	x	x	x
Communiceren	x	x	x	x	x	x	x
Aanbod beoordelen	x	x	x	x	x	x	x
Professionaliseren	x	x	x	x	x	x	x
Uren op jaarbasis	80	85-90	90-95	95-100	110	115	120

Tips voor samenwerking

Voor cultuurcoördinatoren of schoolteams is het belangrijk goed in beeld te hebben met wie je allemaal kunt samenwerken voor cultuureducatie. Bijvoorbeeld door een culturele kaart te maken van de omgeving of door zelf samenwerking te zoeken met culturele partners.

Culturele kaart als startpunt voor samenwerking

Breng de culturele omgeving van de school in vijf stappen systematisch in kaart. Met ter illustratie enkele voorbeelden van culturele kaarten.

[Lees meer >](#)

Samenwerken met Beroepskunstenaars (bik'ers)

Een Bik'er of Beroepskunstenaar in de klas is een kunstenaar die samen met groepsleerkrachten projecten ontwikkelt en uitvoert. Hoe vind je een bik'er? En hoe verloopt de samenwerking?

[Lees meer >](#)

Samen werken aan community arts projecten

Verschillende aspecten van community arts of gemeenschapskunst sluiten goed aan bij kunst- of erfgoedprojecten op school. Hoe kun kan samenwerking tot stand komen?

[Lees meer >](#)

Stappenplan samenwerking amateurkunst en primair onderwijs

Je kunt als school ook samenwerken met amateurkunstenaars en -verenigingen. Via een stappenplan kun je komen tot structurele samenwerking.

[Lees meer >](#)

Culturele kaart als startpunt voor samenwerking

Breng de culturele omgeving van de school in vijf stappen systematisch in kaart. Met ter illustratie enkele voorbeelden van culturele kaarten van gemeenten uit verschillende provincies. Ontbreekt er een culturele kaart? Meld het de redactie.

De stappen kort samengevat

Stap 1: Culturele instellingen zoeken

Begin met het opsporen van culturele instellingen, kunstenaars en relevante verenigingen met behulp van gidsen en online bronnen.

Stap 2: Instellingen in categorieën onderbrengen

Gebruik het schema in het stappenplan om de gevonden instellingen en individuele aanbieders in sectoren en typen in te delen.

Stap 3: Eerste selectie

Selecteer instellingen en individuele aanbieders die de school en de leerlingen naar alle waarschijnlijkheid iets te bieden hebben.

Stap 4: Verlijnen van informatie

Verzamel meer informatie over de geselecteerde instellingen of individuele aanbieders (stap 3). Vraag brochures en gidsen op of ga in gesprek met de aanbieders of met medewerkers van een instelling.

Stap 5: Selectie van instellingen

Selecteer aanbieders op basis van een het aanbod of kies voor aanbieders met wie een vruchtbare samenwerking mogelijk is.

Meer informatie

[Volledige versie Stappenplan Culturele kaart \[PDF\]](#)

Voorbeelden van culturele kaarten

- [Cultuurkaart Hengelo \(Overijssel\)](#)
- [Culturele kaart Wageningen \(Gelderland\)](#)
- [Culturele kaart Den Haag \(Zuid-Holland\)](#)
- [De ontdekking: culturele kaarten \(Zuid-Holland\)](#)

Beroepskunstenaars in de klas (BIK)

Een Bik'er of Beroepskunstenaar in de klas is een kunstenaar die samen met groepsleerkrachten projecten ontwikkelt en uitvoert voor het basisonderwijs.

Samenwerken met een BIK'er

Een Bik'er of Beroepskunstenaar in de klas is een kunstenaar die samen met groepsleerkrachten projecten ontwikkelt en uitvoert voor het basisonderwijs. Bik'ers hebben een eenjarige post-hbo-opleiding gevolgd om met kinderen op school te werken. Een bik-certificaat is geen lesbevoegdheid en de kunstenaar zal daarom werken onder verantwoordelijkheid van de groepsleerkracht. Er zijn meer dan 500 Bik'ers in Nederland en hun diploma wordt landelijk als een keurmerk beschouwd.

Opleiding

- [Bik-opleiding \(Post-hbo\)](#)

Meer lezen

- [BIK-boek](#)
- [BIK op Facebook](#)

Scholen en community arts

Wat kan community arts of gemeenschapskunst betekenen voor het onderwijs? In de praktijk blijkt dat scholen en community arts kunstenaars elkaar moeilijk kunnen vinden. Hoe kan samenwerking tot stand komen?

Onderwijs in relatie tot de omgeving

Community arts of gemeenschapskunst is voor veel scholen onbekend terrein. Toch zijn er verschillende aspecten van community arts die goed aansluiten bij kunst- of erfgoedprojecten van scholen over de eigen omgeving. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat leerlingen een gevoel van sociale betrokkenheid ontwikkelen met de eigen omgeving.

Voor erfgoedprojecten werken scholen vaak al samen met bewoners in de buurt. Ook de samenwerking met professionele kunstenaars is belangrijk omdat leerlingen dan in aanraking komen met professionele kunst. Juist deze aspecten zijn ook onderdeel van community arts projecten.

Wat is community arts?

Er zijn verschillende definities van community arts. Een paar criteria zijn:

- Bij community arts projecten werken professionele kunstenaars samen met niet-professionele leden van de gemeenschap.
- Community arts is kunstbeoefening met groepen die normaal niet met kunst in aanraking komen.
- Community arts staat midden in de maatschappij.
- Community arts stellen 'de vraag', 'de verhalen', 'het probleem' van de gemeenschap centraal. Verhalen uit de gemeenschap worden via community arts teruggegeven aan de gemeenschap en krijgen zo méér of een nieuwe betekenis.

Samenwerking lastig

Ondanks dat community arts kunstenaars en scholen vergelijkbare doelstellingen hebben, komen zij niet altijd even soepel tot samenwerking. Vooral omdat er een verschil in benadering is:

- Bij community arts gaat het vooral om het artistieke proces en bij scholen meer om het leerproces.
- Het begrip community arts is bij scholen vaak niet bekend, waardoor zij, als ze wijkgerichte projecten willen ontwikkelen, niet snel zullen denken aan een partij die community arts projecten maakt.
- Community arts makers richten zich vaak, via buurtorganisaties, direct tot kinderen en hun ouders, en minder vaak tot een school als samenwerkingspartner.

Aanbevelingen voor scholen

- Vaak zijn er in de omgeving van de school kunstenaars werkzaam. Neem contact op met de gemeente of een wijkbureau voor hun gegevens en benader hen dan zelf om met hen samen te werken.
- Ontwikkel samen met kunstenaars projecten over de omgeving van de school, met bewoners uit de buurt en hun geschiedenis. Dit soort projecten bevordert de sociale cohesie in de buurt of wijk.
- Voor community arts projecten zijn vaak eigen financiële bronnen via fondsen en maatschappelijke organisaties. Maak hier gebruik van zodat je als school niet alleen voor de kosten hoeft op te draaien.

Aanbevelingen voor community arts kunstenaars

- De kans op draagvlak voor een community art project is groter als je samenwerkt met een school. Vooral brede scholen zijn geschikte partners, omdat zij vaak al samenwerken met buurtorganisaties, medische centra, sportcentra en culturele instellingen uit de omgeving.
- Bedenk dat veel scholen graag meewerken aan projecten over de omgeving van de school, met bewoners uit de buurt en hun geschiedenis.
- Bedenk dat het begrip community arts niet bekend is bij scholen, terwijl ze daar soms zonder het zelf te weten wel aan meedoen - vaak onder de noemer buurt- of wijkproject.
- Breng de mogelijkheden van gemeenschapskunst actief onder de aandacht van scholen. Ga bijvoorbeeld met scholen in gesprek over manieren om de sociale cohesie in buurt of wijk te bevorderen en vertel hoe community arts projecten hieraan kunnen bijdragen.

- Maak gebruik van het schoolgebouw en de faciliteiten (vooral brede scholen zijn vaak gehuisvest in grotere gebouwen).
- Vertel scholen dat community arts projecten eigen financiële bronnen hebben via fondsen en maatschappelijke organisaties.

Meer informatie

Community Arts en het Amsterdamse onderwijs (Mocca Amsterdam)

Cultuur nieuwe stijl. Praktijkboek community arts en nieuwe cultuurfuncties (cal-xl)

Cal-xl.nl (laboratorium voor kunst en maatschappij)

Cultuurbeleid op andere scholen

Als je een cultuurbeleidsplan gaat schrijven, weet je vaak wel ongeveer wat daarin moet komen. Toch kan het handig zijn om eens inspiratie op te doen bij anderen. Bekijk de cultuurbeleidsplannen en visiestukken van scholen die hun ideeën al hebben uitgewerkt.

Staat jouw cultuurbeleidsplan er al bij?

Sommige cultuurbeleidsplannen op deze pagina zijn al wat ouder, maar nog steeds waardevol voor iedereen die op zoek is naar inspiratie en ideeën. We zijn heel blij dat een heel aantal scholen hun beleidsplannen met anderen willen delen. Natuurlijk kunnen we altijd nieuwe plannen gebruiken. Dus stuur ons je cultuurbeleidsplan toe, dan zetten wij het erbij. Andere scholen zijn er heel blij mee!

Cultuurbeleidsplannen en visiestukken cultuureducatie

OBS De Riemsloot, Appelscha | Beleidsplan 'Leren leren' 2014-2017

BBS De Kreek, Bergen op Zoom | Cultuurbeleidsplan 2017-2020

CBS De Waterlelie, Den Haag | Cultuurplan 2015-2017/20

CBS Waalse Louise de Colligny, Den Haag | Cultuurplan 2017-2018

OBS Het Volle Leven, Den Haag | Cultuurplan 2017-2021

OBS De Inktvis, Dirksland | Beleidsplan Cultuureducatie 2015-2018

RKBS Relector, Heerhugowaard | Cultuurbeleidsplan 2017-2021

OBS De Klimroos, Krabbendijke | Cultuurplan 2017-2020

OBS De Reigersberg, Rilland | Cultuurplan 2017-2020

OBS De Sprankel, Stiens | Schoolbeleidsplan Cultuureducatie 2013-2017

BS De Werf, Zaandijk | Cultuurbeleidsplan 2013-2017

Tools voor het ontwikkelen van cultuurbeleid

Tools en instrumenten voor het opzetten van cultuurbeleid op school.

Mis je een instrument of heb je ervaring met een van deze instrumenten? We horen het graag.

Tools voor het schrijven en uitvoeren van cultuurbeleid van Mocca

Formats voor een cultuurbeleidsplan, voor een jaarbegroting, voor fondsenwerving en voor het vergroten van draagvlak en meer.

[Tools voor schrijven van beleid >](#)

[Tools voor uitvoeren van beleid >](#)

[Tools voor Leerlijnen >](#)

Cultuurspoor voor cultuureducatiebeleid (po)

Handleiding van CultuurClick Groningen voor het maken van een cultuureducatieplan. Met aandacht voor de drie elementen kunst, erfgoed en media. Cultuurspoor is ook

te gebruiken door scholen buiten Groningen.

[Lees meer >](#)

Cultuurbeleid op school

Belang van draagvlak

Visie bepalen

Scenario's cultuurbeleid

Richtlijnen voor uren

Tips voor samenwerking

• Culturele kaart

• BIK'ers

• Community arts

Cultuurbeleid op andere scholen

Tools cultuurbeleid

contact

Marian van Miert

Specialist cultuureducatie

030 711 51 45

MarianvanMiert@lkca.nl

Eeke Wervers

Specialist cultuureducatie

030 711 51 37

EekeWervers@lkca.nl

LKCA Bezoekadres: Lange Viestraat
365 3511 BK Utrecht 030 711 51 00
info@lkca.nl

Volg ons

